

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD:

Om takstolarna är på plats är det inte svårt. Kräver dock stor noggrannhet.

TIDSÅTGÅNG:

3 dagar för skivor

3 dagar för takfot med

rännkrokar och takfotsbeslag

3 dagar för papp, ströläkt

och bärläkt

PRISBILD:

C:a 30 000 kr för 148 m²

Underlagstak som håller

Ju fler, desto bättre
– medan far och son lägger
på skivor sörjer Lise för att
impregnera takstolarna.

Så kommer huset att se ut när den sista tegelpannan är på plats.

Det finns flera typer av underlagstak. Vill du ha ett som håller länge bör du välja ett fast underlagstak. Det är den suveränt bästa lösningen.

Du kan lägga nytt tak direkt på läkt som du spikat på takstolarna. Men då får du faktiskt ett relativt dåligt skydd mot t.ex. regn, för vatten sipprar lätt in mellan takpannorna, särskilt vid stötskurar, och vinden får ganska fritt spelrum under teglet. Och när snön yr kring huset letar sig en del in under takpannorna. Fuktskador är inte ovanliga under sådana enkelt uppbyggda tak.

Med ett bra underlagstak undviker du skador som väder och vind kan åstadkomma. Det fungerar som ett extra skydd och ger ett stadigt underlag för takpannorna. Om du väljer rätt material håller det hur länge som helst. Om du väljer fel måste du kanske reparera ditt tak redan efter några år.

Plast, träfiber eller råspont?

En enkel och billig lösning är att lägga en plastfolie som underlagstak. Det finns flera typer av sådan folie – s.k. material på rulle – men tyvärr skyddar de inte särskilt bra mot väder och vind.

Ett underlag av träfiberskivor är betydligt stabilare och tätare, det går snabbt att lägga och är relativt billigt. Man kan också göra underlagstak av gipsskivor av den typ som också används som vindskydd i ytterväggar.

Den absolut bästa formen av fast underlagstak är uppbyggt av råspont eller plywood täckt med asfaltpapp (takpapp). I Sverige är det den allra vanligaste varianten. Det är helt tätt, det kan användas på tak med mycket liten lutning och det håller mycket länge.

För Henning och Lise är valet självklart – ett fast underlagstak som håller i 100 år.

Klart för rännor

Henning börjar med att lägga en rad underlagsskivor nederst vid takfoten. Här skall rännkrokarna till hängrännan fästas. Resten av taket låter han vara så länge som möjligt på grund av vädret.

Hängrännona skall ha ett fall på minst 2 mm per löpmeter. Om stupröret som på detta hus sitter ungefär på mitten måste man räkna lite. Här skall fallet vara 23 mm från ena sidan av huset och 28 mm från andra sidan till stupröret.

Rännkrokarna fräses ner i skivorna så att de hamnar på skivornas nivå.

När krokarna är böjda och på plats monterar Henning takfotsbeslag.

1 Först monteras den nedersta raden skivor. De har spont och not så att de kan skjutas ihop och därefter skruvas fast i takstolarna.

2 Med en handöverfräs gör Henning spår för rännkrokarna. De skall sitta på samma nivå som skivans ovansida, så att den efterföljande takpappen kommer att ligga helt plant.

3 Hängrännan skall ha ett fall på 2 mm per löpmeter. Efter att ha mätt upp från båda sidorna av huset till stupröret på mitten ritar Henning upp fallet på alla rännkrokarna.

4 Rännkrokarna böjs med ett specialverktyg vid strecken. Verktöget har hyrts där hängrännona köptes och det är inte svårt att använda när man lärt sig knepet.

5 Ännu en gång kontrollerar Henning rännkrokarna så att hängrännona kommer att sitta helt rakt.

6 Rännkrokarna fästs med skruvar med försänkt skalle så att de inte sticker upp i det täckmaterial som senare skall läggas på.

7 Takfotsbeslaget av aluminium limmas fast med ett silikonlim i takets nederkant.

8 Takfotsbeslaget leder effektivt ner regnvattnet i hängrännan. Alla skarvar och skruvhål tätas med silikonlim så att de blir täta och inte skadar pappen.

Då den nedersta raden skivor och rännkrokarna nu är uppsatta skall den gamla läkten bort så att resten av skivorna kan monteras. Den uppgiften klarar Hennings son Morten.

Fuktskador är inte ovanliga

Henning och Lise har under arbetet varit noga med att förhindra eventuella fuktskador på sitt nya tak. De har valt ett stabilt underlag, de har impregnerat takstolarna med träskydd, lagt ut tryckimpregnerad ströläkt m.m.

Det är dock inte så ovanligt med fuktskador i takkonstruktionen. Om fukten tränger in i rummen under taket måste även underlagstaket ha skadats. Det kan börja med att det läcker in lite vatten mellan takpannorna. Löv och barr kan ha fyllt utrymmet under takbeläggningen och hållit kvar fukt som sedan trängt in i underlaget. Det kan också rinna in vatten genom att plåtbeslagen runt skorstenen läcker. I underlagstak av råspont kan det också hända att virket torkat så att sponten hoppat ur och samtidigt rivit sönder pappen så att fukt kan tränga ner i huset.

Förberedelser

1 De gamla takstolarna förbereds för skivorna i underlagstaket.

Spiken dras ut med spikutdragare och resterna av de gamla pannorna tas bort.

2 Den gamla läkten skall också bort. Takskivorna är så styva att de kan monteras direkt på takstolarna.

3 Takstolarna stryks med utelasyr innan de täcks över igen. Det är nu det är lättast att komma åt att behandla dem på alla sidor.

På med skivorna

Underlagstaket av skivor håller lika länge som tegeltaket, och när det är rätt konstruerat – som hos Henning och Lise – tillåter det ventilation mellan underlagstak och takpannor så att läkten inte ruttnar.

Skivorna är av vattenfast plywood och så styva att det inte finns behov av ytterligare avstyvning.

Eftersom skivorna har spont och not skall de läggas i förband så att man inte får långa lodräta fogar. Sponten gör att fogarna blir helt täta.

Det krävs två man för att baxa de tunga skivorna på plats och de läggs nerifrån och uppåt.

1 Takskivorna läggs i förband. De läggs alltså förskjutna i förhållande till varandra. Det krävs två man för att få de tunga skivorna på plats.

2 Spont och not på skivorna gör att fogarna blir helt täta. Man måste dock se till att vända skivorna rätt innan man släpar upp dem på taket.

SÄKERHET

Hyr en godkänd byggnadsställning. Det är långt ner till marken om man skulle råka falla ner från taket. Riktiga hantverkare använder ställningar för denna typ av jobb så det gör förstås vi också.

VIKTIGT

Kolla försäkringen. När du utför ett gör det själv-arbete täcker din försäkring normalt inte alla typer av skador. Kontakta ditt försäkringsbolag och kolla vad som gäller för just din försäkring och på vilka punkter du ev. bör förstärka ditt försäkringsskydd.

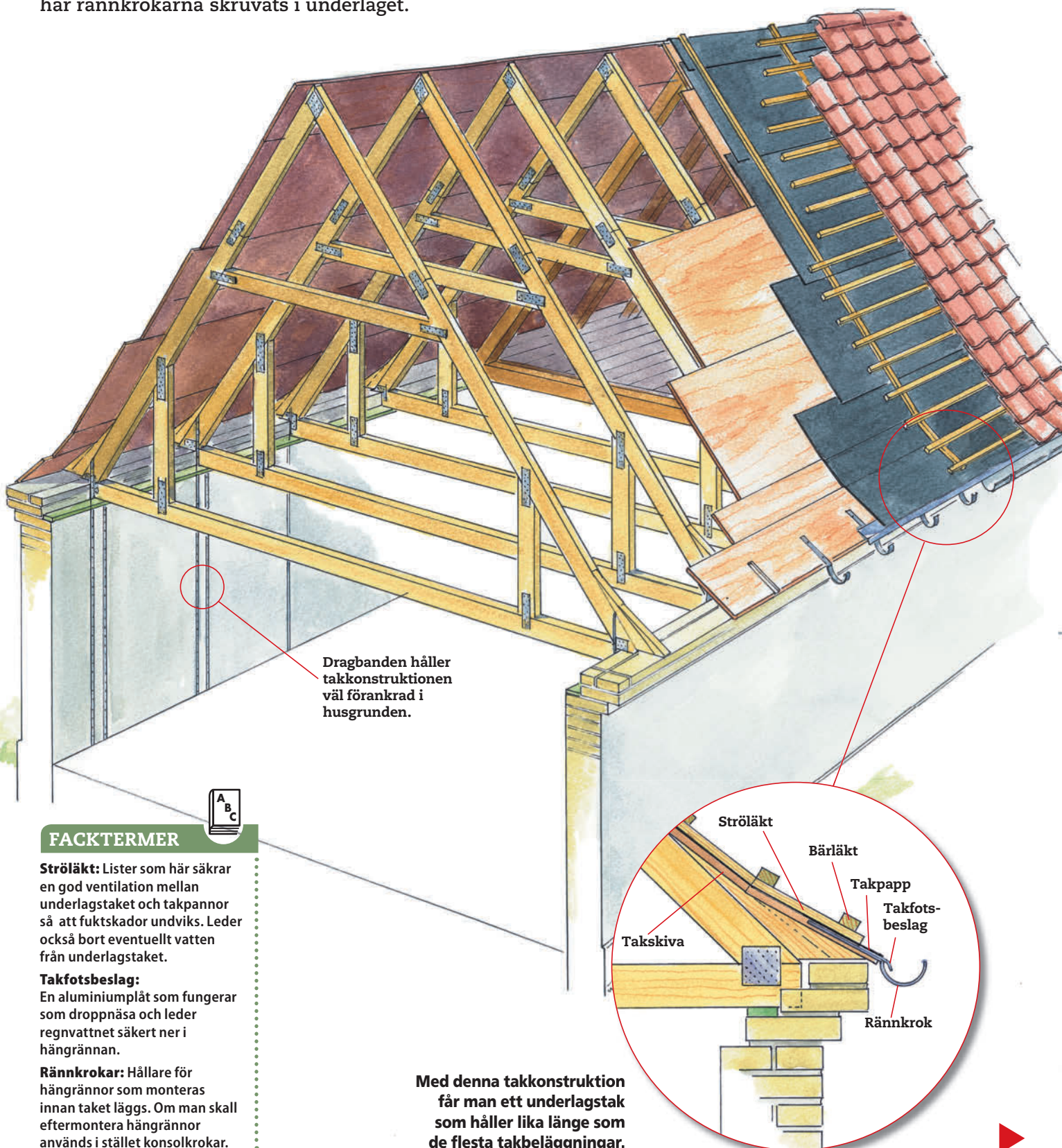
3 Skivorna skruvas fast med skruvar med försänkt skalle så att inte den takpapp som skall klistras ovanpå blir skadad.

4 De översta skivorna sågas till och bankas på plats. Sedan är det dags att täcka taket med takpapp.

Så här är taket konstruerat

Skivorna i underlagstaket har skruvats fast på takstolarna och klätts med takpapp. På pappen har lagts läkt som skall bära takpannorna. Nedtill har rännkrokarna skruvats i underlaget.

Dragbanden håller takkonstruktionen väl förankrad i husgrunden.

FACKTERMER

Ströläkt: Lister som här säkrar en god ventilation mellan underlagstaket och takpannor så att fuktskador undviks. Leder också bort eventuellt vatten från underlagstaket.

Takfotsbeslag: En aluminiumplåt som fungerar som droppnäsa och leder regnvattnet säkert ner i hängrännan.

Rännkrokar: Hållare för hängrännor som monteras innan taket läggs. Om man skall eftermontera hängrännor används i stället konsolkrokar.

Med denna takkonstruktion får man ett underlagstak som håller lika länge som de flesta takbeläggningar.

Takpapp

Det fasta underlaget skall kläs med takpapp och helst så snart som möjligt, så att Henning och Lise slipper besväret med att lägga ut presenningar.

Henning hade beställt takpapp med klisterkant, så att han bara skulle kunna dra bort en plastremsa och trycka ihop våderna. Olyckligtvis var klistret av en typ som måste värmas för att fästa, så Henning måste i all hast skaffa en gasolvärmare.

Även här är det en fördel att vara två om arbetet. Henning får bland annat hjälp av svärsonen Peter.

1 Den första våden takpapp rullas ut och rättas till så att den hamnar där den skall. Nederkanten klistras fast på takfotsbeslaget.

2 Den övre kanten görs fast med en häftpistol – eller som här med en klammerhammare.

3 Henning låter våderna överlappa ordentligt lodrätt och ser förstås till att förskjuta skarvarna på de våder som läggs ovanför.

4 Henning värmer de 10 cm breda klisterkanterna som skall täta skarvarna mellan våderna. Klistret täcker samtidigt de hål som häftklamrarna gjort i takpappen.

5 Peter spikar tryckimpregnerade ströläkt lodrätt på taket innan bärläkten monteras. Den skapar en luftspalt mellan bärläkt och underlagstak så att det blir ventilation mellan taken.

Regnväder

De flesta bilderna på dessa sidor är tagna i vackert väder. Det beror inte på ovanligt god kontakt med vädergudarna utan enbart på att bilder i regnväder blir tråkiga. Det regnade nämligen en hel del under arbetet. Därför var Henning tvungen att täcka taket med stora presenningar. Under arbetet med underlagstaket drogs presenningarna upp över taket i takt med att arbetet fortskred. Då gick det snabbt och lätt att täcka taket när det började regna igen.

Presenningar är en nödvändighet vid takarbete i regnväder.

VIKTIGT

Sörj för god ventilation
– både mellan underlagstak och takbeklädnad och mellan underlagstak och eventuell isolering. Dålig ventilation är en av huvudorsakerna till allvarliga och dyrbara rötskador.

SÄKERHET

Var försiktig med brännaren.
Var noga med hur du använder gasolbrännaren. Lägga inte ifrån dig den på brännbart underlag.

Takpappen läggs på med överlappning. Den häftas fast upptill och klistras fast nedtill. Denna typ skall värmas ihop, men takpapp finns också i en självhäftande version.

På med taket

Om du lagt ett fast underlagstak är valet fritt: Du kan lägga allt från glaserade takpannor till plåt ovanpå underlagstaket. Ett tak av det här slaget är mycket stabilt och har lång livslängd. Henning och Lise har valt att lägga ett traditionellt tegeltak på det gamla boningshuset.

Läs i nästa nummer om hur man lägger takpannor på underlagstaket.